

het VERBOND

Ondernemerschap en levensbeschouwing

Foto: Dick Vader

Verantwoord ondernemen: overtuiging of modegril?

Maatschappelijk verantwoord ondernemen. Een trend is het zeker. Maar daarom nog niet per se een modegril. Wat is maatschappelijk verantwoord ondernemen? En hoever reikt de rol van ondernemingen? Met de jaarlijkse Bilderberg-conferentie werd eind januari het NCW-discussieproject, waarin dit thema centraal stond, afgesloten. De discussie gaat echter verder. Een tussenstand.

Anderhalf jaar geleden wilde ze haar column in *NRC Handelsblad* wijden aan het onderwerp *maatschappelijk verantwoord ondernemen*. Dat zou een belangrijke trend worden in ondernemend Nederland, schreef ze. Het stuk kwam nooit in de krant. "Te

radicaal", was het oordeel van de redactie. Een oordeel dat inmiddels door de feiten is achterhaald. Prof. dr Annemieke Roobeek, hoogleraar technologie en economie aan Universiteit Nijenrode en in Amsterdam, wil er maar mee zeggen hoe snel opvattingen zich kunnen wijzigen.

Verantwoord ondernemen, als bedrijf actief betrokken zijn bij maatschappelijke ontwikkelingen. Het is zonder meer een trend. Maar wel één die "onomkeerbaar" en "geen modegril" is, zei NCW-voorzitter Hans Blankert begin vorige week na afloop van de jaarlijkse, door het

Een forumdiscussie onder leiding van mw Sybilla Dekker, algemeen directeur van de Algemene Werkgeversvereniging VNO-NCW (AWVN). In het forum vanaf links: Leendert Bikker, Jan Slechte, Suzanne Wolff en Kersen de Jong

Op de voorgrond (vanaf links): VNO-NCW-directeur Van Kesteren, FNV-voorzitter Stekelenburg en NCW-secretaris Rutgers van der Loeff

President-directeur Slecht Nederland

NCW georganiseerde, Bilderberg-conferentie. Vrijdag 24 en zaterdag 25 januari discussieerden enkele honderden genodigden over het onderwerp.

Omgeving

De laatste jaren worden bedrijven vaak geconfronteerd met hun maatschappelijke omgeving. Shell, Heineken en Nutricia worden aangesproken door actiegroepen. En niet zo zachtzinnig ook. Andere bedrijven zijn betrokken bij projecten om werklozen of arbeidsongeschikten aan werk te helpen. Weer andere subsidiëren of sponsoren maatschappelijke activiteiten op het gebied van sport of cultuur. Het 'goede doel' vormt niet zelden onderdeel van het marketingbeleid. Wat is er veranderd? En is er eigenlijk wel zoveel veranderd? Ir Jan Slechte, president-directeur van Shell Nederland, vindt van wel. Ondernemen was vroeger een stuk overzichtelijker. "De spelregels waren voor iedereen scherp afgekaderd", zei hij in zijn bijdrage aan de Bilderberg-conferentie. "Een bedrijf werd vroeger gezien als een economische eenheid en werd rechtlijnig alleen op het invullen van deze functie afgerekend. Vakbonden en aandeelhouders waren de grote machtsfactoren en het publiek werd alleen boos als bedrijven arbeiders uitbuiten, klanten teveel in rekening brachten, kartels vormden of als ze slechte

spullen leverden." Om met de Amerikaanse econoom Milton Friedman te spreken: *the business of business is business*.

"Langzaam is echter een situatie gegroeid", zo constateerde Slechte, "waarbij het bedrijfsleven door diverse groeperingen wordt aangesproken op een ware waslijst aan verantwoordelijkheden." Naast oude eisen (winst maken, werk scheppen, dividend uitkeren), zijn er volgens de Shell-topman voor ondernemingen tal van nieuwe eisen bijgekomen, zoals "duurzaam en ethisch handelen" en "een bijdrage leveren aan het oplossen van morele, politieke, etnische en sociale problemen". De vraag komt, met andere woorden, centraal te staan: is dit een 'lekker' bedrijf of niet?

Wat is de verklaring voor deze publieke aandacht voor maatschappelijk verantwoord ondernemen, een onderwerp waarover in NCW-kring al tientallen jaren wordt gesproken? Sommigen wijzen op verschuivingen in de internationale machtsverhoudingen. De ineenstorting van het communistische Sovjet-rijk zou de vraag actueel gemaakt hebben of het kapitalistische economische systeem, de volledig vrije markteconomie, nu echt wel de meeste kansen op economisch succes biedt.

Dat laatste is niet het geval, was tijdens de Bilderberg-conferentie het oordeel

van prof. drs Anton Zijdeveld. Voor een gezonde economische ontwikkeling is ook een goed georganiseerd maatschappelijk middenveld (de 'civil society') onmisbaar, zo betoogde de hoogleraar algemene sociologie. Vitale maatschappelijke organisaties, vertrouwen in elkaars bedoelingen, het vormt allemaal een betere basis voor economisch succes dan onversneden 'casino-kapitalisme'. Dat verklaart, aldus Zijdeveld, waarom de landen in Centraal-Europa (met meer traditie op dit gebied) economisch zoveel beter presteren dan bijvoorbeeld Rusland.

Uitstraling

Maar er is meer. Consumenten verwachten iets anders van ondernemingen dan vroeger, constateerden de meeste sprekers tijdens de Bilderberg-conferentie. Zijdeveld: "De consument verlegt het accent van het product naar de producent. Reclame gaat niet meer over het product, maar over de uitstraling die het heeft, de sfeer die het oproept." Het kan ook haast niet anders, want dat producten kwaliteit moeten hebben, spreekt vanzelf. Daarmee kan een onderneming zich dus al niet meer onderscheiden.

Het heeft ook te maken met de snelle ontwikkeling van de technologie. Slechte (Shell): "We leven in een *copycat* wereld. De slimste en meest effectieve ideeën zijn tegen minimale kosten tot in alle uit-

Prof. Anton Zijdeveld

Op vrijdagmiddag gingen de deelnemers aan de Bilderberg-conferentie uiteen in tien workshops over thema's als 'Mensen in de marge, wat kan het bedrijfsleven daaraan doen?', 'Maatschappelijk handelen integreren in het bedrijfsproces', 'Ideëel bankieren' en 'Bedrijfsponsoring als vorm van maatschappelijke betrokkenheid'

Diner op vrijdagavond

Prof. Anton Zijdeveld bereidt zich voor op zijn inbreng

Links Leendert Bikker, voorzitter van Jong Management; rechts Annemieke Roobeek, hoogleraar technologie en economie

hoeken van de wereld beschikbaar. Als een haas wordt deze zogeheten *best practice* vervolgens gekopieerd. Het betekent dat concurrentievoordeel op basis van technologie of marketingconcepten nog sneller dan vroeger veroudert. Gisteren bedacht, vandaag overal bekend, morgen nagemaakt."

Inzet van mensen is het enige duurzame concurrentievoordeel dat een bedrijf kan bereiken, aldus Slechte. "Het andere onderscheidende element zal zijn hoe een onderneming omgaat met dat brede, wat vage, in elk geval fluïde gebied van de bedrijfsethiek. Dit is een tijd waarin klanten alleen nog maar zaken willen doen met bedrijven die zij vertrouwen."

Zijdeveld was het daarmee volledig eens. Lag bij het leiden van een onderneming voorheen het accent op 'effectief management', tegenwoordig gaat het meer om 'behoorlijk bestuur', een begrip dat veel breder moet worden opgevat. Hoe gaat het bedrijf om met zijn omgeving, met maatschappelijke groeperingen? "Veel ondernemingen zijn met dit soort vragen bezig", zei Suzanne Wolff, directeur van *Good Company*, een adviesbureau op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. "Iedere onderneming bepaalt zelf hoever ze daarmee wil gaan", aldus Wolff.

Punt van discussie tijdens de Bilderberg-conferentie was de vraag of maatschap-

pelijk verantwoord ondernemen méér is dan een marketing-instrument.

Voorbeeld: toen Shell in Pernis op het punt stond een investering te doen ter grootte van 3,5 miljard gulden, heeft het concern eerst uitgebreid gesproken met alle betrokken partijen (waaronder miliegroepen). Gaf het bedrijf daarmee uiting aan zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid? Of was het alleen maar om tijd-winst te boeken, verlicht eigenbelang dus? Ander voorbeeld: Shell sponsort ook het straat- en schoolvoetbal. Natuurlijk omdat het een goed doel is, maar óók omdat jonge mensen op die manier een positieve indruk krijgen van het concern, erkende Slechte.

Authenticiteit

Leendert Bikker, directeur van het gelijknamige Rotterdamse communicatie-adviesbureau en voorzitter van Jong Management (de vereniging van managers tot veertig jaar), bond de kat de bel aan. "Een sociaal profiel ligt tegenwoordig lekker", zei hij. Hij pleitte ervoor ondernemingen te toetsen op hun *authenticiteit*.

Shell mag dan zijn best doen om maatschappelijk verantwoord bezig te zijn, zei hij, maar als het bedrijf straks samen met Albert Heijn supermarkten bij benzinepompen gaat exploiteren, kan dat een forse klap betekenen voor de voorzienin-

gen in de binnensteden. "Toch iets om even over na te denken", aldus Bikker.

Slechte verdedigde zich door te zeggen dat de consument nu eenmaal behoefte heeft aan dit soort voorzieningen, dat de verkopen die daar plaatsvinden voor een groot deel 'additioneel' zijn (dus niet in plaats komen van andere aankopen) en dat de meeste benzinepomp-supermarkten juist *in* de steden komen en daarmee de stedelijke structuur versterken.

De kern van de discussie was echter aangevoerd. Ook in de discussies voorafgaand aan de Bilderberg-conferentie (in kringen en studieclubs) was immers al gebleken dat het voortdurend de vraag is hoever een onderneming kan of moet gaan bij het tonen van maatschappelijke betrokkenheid. Een grotere beursgenoteerde onderneming zal die vraag al gauw heel anders beantwoorden dan een directeur-eigenaar.

Slechte: "Wij willen naar iedereen luisteren, en met iedereen praten. Maar daarbij vragen we van iedereen wèl dat ze eerlijkheid en redelijkheid betrachten in wat zij over ons vertellen en aan ons vragen. Men vraagt bedrijven soms de zon, de maan en de sterren tegelijk, en wordt vervolgens boos als zij het licht niet overal tegelijk kunnen laten stralen." □

Zaterdagmorgen werd de oecumenische dienst geleid door ds J.D.W. Eerbeek, gevangenispredikant in Den Haag

Kersen de Jong, managing director van de Nederlandse Kamer van Koophandel voor de VS, hield zaterdagmorgen een inleiding. De Jong (zelf bezitter van twee kunstbenen) hield een pleidooi voor het inschakelen van meer mensen met een handicap in het bedrijfsleven. Volgens De Jong gaan ondernemers er ten onrechte van uit dat gehandicapten per definitie minder geschikt zijn dan niet-gehandicapten

Sybilla Dekker (voorzitter van het forum, rechts) dankt Kersen de Jong

Agenda 1997

12 februari: Den Haag, ten kantore van VNO-NCW, vanaf 11.15 uur: 'Broodje C' met oud-premier prof. drs Ruud Lubbers over de vraag hoe ondernemingen de technische, economische en politieke globalisering kunnen koppelen aan maatschappelijke waarden.

21 februari: Tilburg, Katholieke Universiteit Brabant, 16.15 uur, inaugurele rede van prof. dr Johan Verstraeten, buitengewoon hoogleraar in de bedrijfsethiek vanwege de BZW. Titel: 'Van bedrijfsethiek naar een ethiek van de mens in de onderneming'.

20-22 maart: Brussel, Eerste Europese Sociale Week over het christelijk-sociaal denken in Europa. Sprekers zijn onder meer: Jean-Luc Dehaene, Ruud Lubbers, Jacques Delors en Jacques Santer.

Economie als zaak van geloven

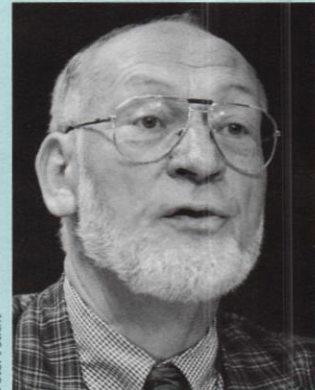
Door de groeiende invloed van de markt, die weer voortvloeit uit het terugtreden van de overheid, dreigen belangrijke christelijke waarden in het gedrang te komen. Dat is één van de centrale stellingen uit de onlangs gepubliceerde open brief over 'economie als een zaak van geloven' van de Stuurgroep Geloof en Economie, een organisatie onder auspiciën van de Raad van Kerken en het industriepastoraat DISK. In de brief worden de waarden die ten grondslag liggen aan de markt (nutsmaximalisatie, streven naar voortdurende groei - inclusief de neveneffecten - op milieu en zorg) geconfronteerd met de christelijke traditie. Deze vertelt onder meer over de strijd tussen God en de afgoden en wijst op de betekenis van rust (de Sabbat) en de eigenwaarde van levende wezens. Het beeld dat de open brief schetst is daarbij soms wat eenzijdig, maar hij is vooral bedoeld als grondslag voor plaatselijke discussies.

Personalia

Domingo Sugranyes Bickel

Op 1 januari 1997 volgde *Domingo Sugranyes Bickel baron Guy de Wouters* op als voorzitter van Uniapac, de wereldfederatie van christelijke ondernemersorganisaties. Sugranyes is directeur/bestuurslid van MAFPRE, één van de grootste Spaanse verzekeraars, met vele vestigingen in Latijns-Amerika. Van 1974 tot 1981 was hij reeds secretaris-generaal van Uniapac.

Prof. Gerrit Manenschijn

Op 21 december hield de ethicus *prof. dr. Gerrit Manenschijn* zijn afscheidscollege, met de titel 'Barbaren en hun buitengewone menslievendheid', aan de Theologische Universiteit Kampen. Prof. Manenschijn is vanaf de oprichting lid geweest van de Contactgroep Confessionaliteit (de Contactgroep C) van het NCW.

WVM richt beleidsgroep op

De Werkgeversvereniging Midden Nederland WVM heeft op 9 januari jl. de beleidsgroep *Ondernemer en Maatschappij* opgericht. Deze heeft tot taak de discussie en gedachtenvorming over maatschappelijke betrokkenheid van ondernemers en ondernemingen in eigen

kring te bevorderen. Het streven is erop gericht de leden van WVM zoveel mogelijk te betrekken bij de activiteiten. In de beleidsgroep zijn 11 kringen van de WVM vertegenwoordigd. Voorzitter is Andries Greiner.

Waarden in het beroepsonderwijs

Naast technische kennis en vaardigheden zijn in elk beroep ook andere waarden belangrijk, zoals concentratie, collegialiteit, aandacht, liefde voor het eigen vak en toewijding. Aldus VNO-NCW-voorzitter Hans Blankert op 20 januari jl. in Nieuwspoot. Hij sprak bij de oprichting van de Vereniging Christelijk Beroepsonderwijs en Educatie BVE. Volgens

hem zijn dergelijke waarden niet exclusief christelijk, maar kunnen ze worden 'gevoed' door een christelijke levensbeschouwing. Blankert: "Een christelijke school kan hier een belangrijke rol vervullen." Het is de bedoeling dat de BVE zich richt op de profilering van de identiteit van christelijke instellingen in het beroepsonderwijs.

Honderd voorbeelden van werkgelegenheidsprojecten

Onlangs verscheen het rapport *Corporate Initiatives: putting into practice the European Declaration of Businesses against Exclusion*. Uit tien EU-landen worden honderd bedrijfsprojecten beschreven, die alle zijn gericht op de bestrijding van 'uitsluiting' ofwel langduri-

ge werkloosheid. Veel aandacht gaat daarbij uit naar de integratie van gehandicapten, migranten en andere achtergestelde groepen, en naar omscholing en steun aan starters. Er staan ook Nederlandse voorbeelden in de bundel, zoals de Stichting Kleinood, Samen Werken en het project

Werk in Bewaking (voortgekomen uit cao-afspraken in de verzekeringsbranche). Uit andere landen zijn projecten opgenomen, zoals die van Carlsberg, British Telecom, Levi Strauss en Bayer.

Het Verbond, een uitgave van het Nederlands Christelijk Werkgeversverbond (NCW), gaat over ondernemerschap en levensbeschouwing.

Het verschijnt zes maal per jaar als bijlage van het tijdschrift Forum, het veertiendaagse opinieblad van de Vereniging VNO-NCW.

Redactie: Roel Smit en Ruud Staverman, Postbus 93002, 2509 AA 's-Gravenhage. Telefoon: 070 349 01 71.

Inlichtingen over de berichten op deze pagina: Bram Rutgers van der Loeff, telefoon 070 - 349 04 67.

- CONCEPT -

BILDERBERG 1997

Workshop 1 Mensen in de marge, wat kan het bedrijfsleven daarvoor doen?

Gespreksleider/inleider: ds J.D.W. Eerbeek - gevangenis predikant, voorzitter Stichting Exodus Den Haag

2^e inleider : de heer R. de Bruijn - coördinator Stichting Exodus

secretaris : mr R.A.C. Blijlevens

3490210 ← Dephew

In de gevangenis komt men personen tegen met een van oorsprong verschillende *levensbeschouwing* godsdienstige achtergrond. Voor de verschillende denominaties -protestant, Rooms Katholiek, hervormd, joods, moslim en hindoe- bestaat de mogelijkheid van geestelijke begeleiding. In de praktijk blijkt er tijdens de beslotenheid van de gevangenschap veel belangstelling te bestaan voor vragen van godsdienstige aard. Het lijkt alsof er 'diepere lagen' boven komen in de detentie. Gevangenen blijken zichzelf op zo'n moment gesteld te zien voor vragen van existentiële aard, voor vragen naar zingeving. *Humanistisch*

Achtergronden criminaliteitsproblematiek

Vele gedetineerden voelen zich in de marge van de samenleving zonder perspectief. De detentie wordt iemand nagedragen. Als rode draad bij veel gedetineerden valt op dat velen kansarm zijn opgegroeid op emotioneel, sociaal en maatschappelijk gebied. De levensverhalen van gedetineerden laten ons zien dat velen zich met hun leven in *een vicieuze cirkel* bevinden. Er is een zorgwekkend recidivepercentage. Naar cijfers van het Centraal Bureau voor de statistiek is 75% van de veroordeelden meer dan 1x veroordeeld tot een onvoorwaardelijke gevangenisstraf.

Bijna twee jaar geleden schreef ds Eerbeek, in opdracht van de Hoofdpredikant en de Hoofdaalmoezenier bij de Inrichtingen van Justitie, samen met een Rooms Katholieke collega een rapport met als thema 'In de gevangenis geweest'..

Het rapport was bedoeld om kerken op landelijk, regionaal en plaatselijk niveau meer bij de nazorg aan ex-gedetineerden te betrekken. Een onderdeel van dat rapport was een omschrijving van de aard van de problematiek van veel gedetineerden en ex-gedetineerden op basis van een enquête onder ca. 130 justitiepredikanten en aalmoezeniers. Iemand schreef: "Als de ex-gedetineerden geen leef-werkplek hebben, blijft de onderwereld over, waar iedereen terecht kan".

De terugval in criminaliteit heeft te maken met persoonlijke problematiek en met het ontbreken van maatschappelijke voorwaarden. Op het persoonlijke vlak gaat het vaak om identiteitsproblematiek, het ontbreken van basisvertrouwen, het niet kunnen voeren van een eigen huishouding, instabiliteit in de dagelijkse levensverrichtingen, verslavingsproblematiek, problematiek m.b.t. de eigen religieus-culturele achtergrond, zingevingproblematiek en last but not least het ontbreken van duurzame significante contacten.

Op maatschappelijk gebied gaat het o.m. om het ontbreken van werk, het ontbreken van huisvesting, het ontbreken van voldoende steunende contacten en stigmatisering.

Ontstaan Exodus

De Stichting Exodus ontstond 15 jaar geleden. In de kring van vrijwilligers en pastores in het justitiepastoraat is geconstateerd tijdens de detentie, dat als men vrij was, er grote behoefte was aan nazorg. Justitiepastores stelden dat hier een taak lag voor de kerken en maatschappelijke organisaties. Er werd begonnen met een laagdrempelig opvangcentrum dat twee keer per week geopend was en gerund werd door vrijwilligers. In de afgelopen jaren is een omvangrijk nazorg programma ontwikkeld met projecten in Den Haag en Utrecht. In Alkmaar is een project in voorbereiding. Vrijwilligers en professionele werken er in samen. In Den Haag omvat de Stichting Exodus vijf projecten:

1. Een open huis als eetcafé.
2. Een begeleid woonproject.
3. Een fietsenmakerij als werkervaringsproject.
4. Arbeidstoeleiding en begeleiding naar huisvesting.
5. Bijzondere kerkdiensten en begeleiding bij levensvragen.

Filosofie Exodusprojecten

De problematiek van veel ex-gedetineerden is zodanig complex dat een samenhangend aanbod in wonen, werken, relaties en zingeving noodzakelijk is. Er is immers sprake van zowel persoonlijke problemen als van maatschappelijk achterstand. Het Exodusprogramma biedt de gewenste samenhang in begeleiding.

Het is noodzakelijk om de samenleving zo breed mogelijk bij de begeleiding te betrekken en de begeleiding ook in de samenleving te integreren. Zo heeft Exodus contacten met kerken, woningcorporaties, werkgeversorganisaties -onder meer met de Hollandse Werkgeversvereniging HWV-, welzijnsinstellingen enz. Terzijde zij opgemerkt dat het Exodusprogramma geheel in het maatschappelijk herstelbeleid van de gemeente Den Haag past. Eind 1992 werd door de CDA-fractie in de gemeente Den Haag een motie ingediend met als inzet te komen tot een verbreding van het draagvlak van maatschappelijk herstel van mensen in de marge van de samenleving. Het ging erom te komen tot de geschetste samenhangende aanpak. Geconstateerd werd dat 10.000 mensen, ex-psychiatrische patiënten, ex-gedetineerden, verslaafden, dak- en thuislozen en zwervers zich in de marge van de samenleving bevonden. Inmiddels zijn er in allerlei samenwerkingsverbanden diverse projecten van de grond gekomen om het maatschappelijk perspectief van deze groepen te vergroten, waaronder Exodus.

Vervolgens wordt een video-opname getoond waarin verslag gedaan wordt van een 'survival'-tocht in de Ardennen. Duidelijk wordt geïllustreerd dat (ex-)gedetineerden ^{in een begeleidingsprogramma, groeien in zelfstandigheid en zelfvertrouwen en} ~~vertrekkend vanuit~~ een gesprek aan zelfrespect en zelfvertrouwen, zelf ondervinden, waartoe ze wel degelijk in staat zijn: niet weglopen voor problemen en uitgaan van eigen kracht.

Opzet Exodus-projecten

De doelgroep bestaat uit ex-gedetineerden van 18 jaar en ouder. Er worden duidelijke eisen gesteld voor deelname aan het project: geen verslavingsproblemen ("1/2 jaar clean"), geen psychiatrische problemen, goede motivatie en de bereidheid zich te houden aan de regels en afspraken in het kader van het project. Door middel van folders en affiches wordt het project onder de aandacht van de gedetineerden gebracht. Aanmelding geschiedt geheel op vrijwillige basis. In de praktijk blijkt het aantal aanmeldingen aanmerkelijk groter te zijn dan het aantal beschikbare plaatsen. Het project is gefinancierd uit gelden van de kerken, justitie en donateurs.

Men probeert aan te sluiten op de dag van vrijkomen uit de gevangenis. Die eerste dag is namelijk zeer kritisch in verband met het verval in herhaling van crimineel gedrag (recidive). Het risico van (opnieuw) afglijden is bijzonder hoog op dat moment.

Op die eerste dag zijn er veel praktische zaken te regelen zoals huisvesting, bijstand, ziekenfonds en dergelijke. In Den Haag wonen 16 ex-gedetineerden samen. De begeleiders zorgen voor een zo ~~veel~~ mogelijk dagprogramma. Daaronder horen trainingen van sociale vaardigheden, sporten, huishoudelijke werkzaamheden en groepsgesprekken. Centraal in de begeleiding staat het voorkomen van terugval in crimineel gedrag. Daarbij gaat het erom te leren omgaan met het weerstand bieden aan de verleiding en bijvoorbeeld 'nee' te kunnen zeggen tegen vroegere kennissen uit het criminele milieu. De gehanteerde leefregels zijn zeer streng. Overtreding daarvan levert een 'gele kaart' op. Bij tien gele kaarten zal de deelnemer moeten vertrekken. De begeleiders moeten met dit systeem zodanig omspringen dat er kansen zijn het gedrag gedurende de rit te verbeteren.

Het doel van het project-Exodus is te werken aan arbeidstoeleiding en aan het oplossen van allerhande persoonlijke en maatschappelijke problemen. Daarbij is te denken aan schuldsanering, terugvalpreventie en het herstel van relaties met partners en/of gezin. Een vaste relatie levert de motivatie op die belangrijk is voor het welslagen van de reïntegratie.

Arbeidstoeleiding

Onder arbeidstoeleiding wordt verstaan de begeleiding naar arbeid in die zin dat de mensen bemiddelingsrijp worden gemaakt. Het project-Exodus beschikt over een eigen werkervaringsplaats in de vorm van een fietsenmakerij. Onder begeleiding krijgt de deelnemer de gelegenheid te wennen aan het werken in een arbeidsorganisatie, waaronder orde en regelmaat. Gedurende twee maanden wordt gekeken naar de mogelijkheden en naar de scholingsbehoefte.

Uiteindelijk worden de deelnemers bemiddeld naar andere vormen van arbeid. Zo mogelijk bij de bedrijven en anders in banenpool- en Melkert-banen. Vanuit Justitie wordt ook wel een koppeling gelegd met de zogenaamde taakstraffen.

Tot nu toe zijn er van de 84 aanmeldingen, 21 afgevallen. 63 deelnemers zijn bemiddeld naar reguliere arbeid, waarvan 20 mét en 43 zónder verdere begeleiding.

Discussie

Desgevraagd wordt gemeld dat er een goede relatie is met de reclassering. Er wordt op gewezen dat de taakstelling van de reclassering ook de verslaglegging en de uitvoer van taakstraffen omvat. ~~Daarom past een project als Exodus minder goed bij de reclassering.~~ In het brede samenwerkingsverband participeert de reclassering waar mogelijk.

Een eerste gesprekspunt wordt gevormd door de mate van openheid over het gevangenisverleden bij sollicitaties. Het blijkt dat niet altijd het verleden op tafel komt, mocht dat wel zo zijn, dan levert deelname aan Exodus een pré op. Vanuit het bouwbedrijf worden voorbeelden gemeld waarbij door de betrokkene op de werkvloer volledig openheid van zaken is gegeven. Dat heeft goed gewerkt.

Van belang is dat het middenkader dan wel de direct leidinggevende niet alleen goed op de hoogte is, maar ook positief staat ten opzicht van de reïntegratie. Bij het project Exodus wordt

uitgebracht
T
keken van
zelfstandigheid
en de ritme
en

kan

X

X
X

voorkomen reclassering
in het direct met verband
werk het zelf.

participatie in betrouwen
en personeel

uitgegaan van een verantwoordelijkheidsverdeling: de werkgever bezorgt de werkplek en Exodus verzorgt de noodzakelijke, (extra) begeleiding.

In de praktijk blijken de aanmeldingen vooral autochtonen te betreffen, terwijl de informatie over het project toch in vele talen wordt verspreid. Gesuggereerd wordt dat hier wellicht sprake is van cultureel bepaalde factoren. Er wordt voor gewaarschuwd te veel in te zetten op louter perspectief-volle personen.

Als nadeel van het inzetten van minder gemotiveerde mensen wordt genoemd dat de kosten van begeleiding enorm toenemen. Dit gegeven brengt een gedachtewisseling op gang over de kosten-/batenverhouding en de analyse daarvan. Weliswaar is de begeleiding niet goedkoop, maar op de kosten van detentie wordt bespaard, zo wordt gesteld.

Er is gezocht naar mogelijkheden voor sponsoring door bedrijven, maar tot nu toe is daarvoor weinig animo gebleken. Exodus wordt voornamelijk uit de kerken gefinancierd, zij het dat steeds scherp gekeken wordt naar andere financiering. De suggestie wordt gedaan om te kijken naar een vorm van 'adoptie', te vergelijken met de formule die het Foster Parentsplan hanteert. Daarmee wordt aan de deelnemer aan een reïntegratieproject een herkenbaar 'gezicht' gegeven.

De mogelijkheden van het geven van een werkplek aan een ex-gedetineerde is, zo blijkt uit de diverse voorbeelden die worden gegeven, sterk afhankelijk van het soort bedrijf en het type bedrijvigheid.

Vanuit de bedrijven wordt erop gewezen dat brieven met algemene verzoeken om bij te dragen aan 'goede doelen' vaak het doel niet bereiken. Het is daarom belangrijk te investeren in een netwerk van persoonlijke relaties. Daarbij is niet alleen de directie van een bedrijf belangrijk, maar ook het middenkader op de werkvloer. De vergelijking wordt getrokken met het door Jong Management opgezette WAO-project 'Baanbreker'.

Desgevraagd wordt bevestigd dat er experimenten lopen met het stimuleren van ondernemerschap. Naar aanleiding van de opmerking dat het toch mogelijk moet zijn problemen op de arbeidsmarkt -gewezen wordt op het aspergesteken, bollenpellen en eenvoudig en ruw timmerwerk- te matchen met een werkplek voor een ex-gedetineerde, wordt erop gewezen ~~dat~~ vanuit de hulpverlening ~~geen~~ aansluiting te maken ~~is~~. Iemand merkt op dat er een risico is van stigmatisering, terwijl de ervaring leert dat het bij het zoeken van een werkplek het juist en vooral gaat om het bieden van perspectief.

het moeilijk is een

V N O N C W

De heer ds J.D.W. Eerbeek
Tomatenstraat 120
2564 CW DEN HAAG

Adres
Bezuidenhoutseweg 12
Postadres
Postbus 93002
2509 AA Den Haag
Telefoon
070 349 03 49
Telefax
070 349 03 00

Den Haag
12 februari 1997

Het bijgaande wordt u zonder begeleidend schrijven toegezonden

- op verzoek van
- volgens afspraak
- naar aanleiding van uw brief / tel. / fax d.d.
- in dank retour
- ter informatie
- ter goedkeuring
- met het verzoek om commentaar/advies
- ter ondertekening
- gaarne retour
- ter behandeling
- met het verzoek contact op te nemen met
- S.v.p. gaarne uw reactie op bijgaand concept.

Met vriendelijke groet,

mr R.A.C. Blijlevens,
secretaris

Doorkiesnummer: 070 349 0210
Faxnummer: 070 349 0235